

the fact that data can become outdated over time. Addresses change when a person moves, names can change when people get married, and hobbies may change over the years. Just like milk, bread and other products, also data can expire. Therefore, it might be good to label data with expiry dates, just like any other consumable. Such expiry dates are obviously metadata and from a technological perspective they can easily be added to data. Or, at a minimum, the limited validity can be qualified. When doing this, it may also be considered adding confidence intervals to the data, indicating accuracy and reliability. These things could be covered by a right to expiry dates for data, something that is not discussed in current literature, despite the fact that accuracy and reliability are important topics in technological, ethical and legal literature.

The right to know the value of your data. Many online products and services, such as search engines and social media are for free. In essence this usually means that no subscription fee (i.e., a number of euros, dollar, or other currency) needs to be paid, but that a person ‘pays with his or her data’. The companies offering the products and services are then allowed to collect and process these data and in some occasion can even trade, sell or lease the data. Although many people know that ‘for free’ is not really for free and that their data are being processed, it rarely is transparent which data are actually processed and how that is done. From a financial or economic perspective, it often is unclear what kind of transaction someone engages in.

Ключові слова: цифрові права, цифрові технології, цифрова ера, право бути в автономному режимі, право на доступ до Інтернету, право не знати, право змінити своє рішення, цінність особистих даних.

Key words: digital rights, digital technology, digital era, the right to be offline, the right to Internet access, the right not to know, the right to change your mind, value of personal data.

КИРИЛЮК АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, доцент*

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Сьогодні Інтернет можна назвати найзручнішим постачальником свіжої інформації з будь-якої точки планети, у тому числі й зображень, текстів, творів літератури, музики, образотворчого мистецтва, кіно та інших, що охороняються авторським правом. Звідси, на наш погляд, випливають дві найактуальніші проблеми.

По-перше. Розміщення матеріалів в мережі Інтернет та надання відкритого доступу до них без дозволу правоволодільця. Багато хто вважає,

що розміщення в мережі Інтернет матеріалів відбувається безкоштовно, тому жодного порушення авторських прав немає. Але ж саме автор не отримує той прибуток, на який він розраховував під час продажу твору через торговельну мережу, адже багато хто вже завантажив твір з Інтернету. Як правило, у більшості володільців авторських прав часто виникають труднощі, пов'язані з обґрунтуванням правової позиції в суді і збиранням доказів.

По-друге. Надання авторства на розміщені в мережі Інтернет твори, тобто плагіат. В останні роки «піратство» набуло масового характеру. Електронні документи копіюються, часто модифікуються без згоди автора, іноді їх видають за власну творчість. У зв'язку з цим слід сказати, що «відсутність на сайті інформації про автора (авторів) твору не звільняє від відповідальності за несанкціоноване використання цих творів, а також за плагіат».

Проблема захисту авторських прав в епоху Інтернету, що відкрила доступ до світових інтелектуальних ресурсів будь-якому користувачеві і тим самим створила нові можливості порушити авторські права, не нова. Предметом дискусії стає питання: що правильніше – вважати опубліковану інформацію надбанням усієї спільноти та дозволити кожному її використовувати у своїх інтересах або зайнятися тотальним контролем та переслідуванням порушників авторських прав? Як нам здається, правильно і те, й інше, і питання полягає у визначенні меж дозволеного використання результатів чийої інтелектуальної власності.

Авторське право передбачає захист майнових та немайнових прав автора. Причому немайнові права, саме право на авторство, на ім'я, на відкликання, на оприлюднення та захист репутації, дозволяють безпосередньо задовольнити моральні інтереси автора і не мають прямої економічної вигоди. Майнові права (копірайт) захищають виняткові права автора твору – його інтелектуальну власність. Автор завжди зацікавлений у тому, щоб його твір не став джерелом доходу третіх осіб чи об'єктом плагіату. Але надмірне обмеження доступу до авторських творів, в тому числі обмеження економічного характеру, гальмує розвиток суспільства, стримує економічний розвиток країни, що не завжди на користь держави і самого автора.

Необхідно також зазначити, що далеко не завжди порушення авторських прав має справді усвідомлений характер. Часто воно може бути пов'язане з різними технічними труднощами, що виникають за підтримки сайту. Тому завжди при виявленні порушення своїх авторських прав потрібно спочатку спробувати вирішити спір мирним шляхом. Найчастіше для цього достатньо листа володільцю сайту із зазначенням допущених порушень. В даному випадку має місце, реалізація презумпції невинності в мережевій практиці. І лише у разі відмови у відновленні прав варто вжити вже дієвіших заходів, починаючи від звернення до хостинг-провайдера, на сервері якого розміщений сайт-порушник, і закінчуючи позовом до суду.

Варто зазначити, що в умовах сучасного рівня розвитку інформаційних технологій, коли текст, зображення чи інший результат творчої діяльності потрапляє до мережі Інтернет, автор чи інший правоволоділець повністю втрачає контроль над інформаційною долею свого твору. При цьому зберігається лише декларативне право на його незмінність, оскільки встановити ступінь і частоту порушень цього права неможливо.

Враховуючи складність контролю за копіюванням та використанням твору в мережі Інтернет, а також нематеріальну сутність об'єктів авторського права, практичну неможливість встановлення особи порушника, який розмістив твір у мережі Інтернет, важко притягти до відповідальності винну особу та довести факт порушення авторського та суміжних прав. Основною причиною цього автори часто називають децентралізованість Інтернету. Так, С.А. Бабкін визнає великою проблемою для конструювання механізму правового регулювання «Інтернет-відносин» проблему анонімності та вважає, що не тільки не існує принципової можливості достовірно визначити особу, яка є учасницею відповідного інформаційного обміну, але навіть можливість встановлення місця доступу обмежена внутрішньомережевими технологіями. «Визначити правопорушника дуже важко, тому що це можливо лише шляхом визначення IP адреси правопорушника, який у свою чергу у більшості провайдерів динамічний, тобто змінюється при кожному новому з'єднанні».

У літературі є досить цікавий підхід до проблеми захисту виключних прав у мережі Інтернет. Він ґрунтується на тому, що сучасний сайт є сукупністю гіпертекстових документів, об'єднаних за певним критерієм, а сукупність таких документів, розміщених на сайті, цілком відповідає поняттю бази даних. Прихильники цього підходу вважають, що для регулювання та захисту авторських прав у мережі Інтернет можуть використовуватись механізми, передбачені для правової охорони бази даних.

На думку інших авторів, стаття, розміщена в мережі Інтернет, «є об'єктом авторського права, але її розміщення є оприлюдненням, оскільки робить твір доступним для загального відому». Багато теоретиків інформаційного права висловлюють думку, що саме опублікування матеріалів у мережі Інтернет виводить твір з переліку об'єктів, що захищаються авторським правом. Єдине, на що в цьому випадку може претендувати правоволоділець, – це захист особистих немайнових прав автора. А ось заперечувати незаконне копіювання цього твору автор, згідно з таким підходом, не може. Барановський П.Д. вважає, що «у своїх судженнях необхідно виходити із змісту ст. 3 Бернської конвенції, яка визначає, що «виpusщеним у світ» твором є розміщення його в мережі Інтернет за згодою автора незалежно від способу виготовлення екземплярів, якщо кількість задовольняє потребу публіки».

Існує думка, що в мережі Інтернет неможливо забезпечити правовий захист авторських прав через відсутність обмежень на вільне копіювання та складності контролю за копіюванням та використанням

творів. Очевидно, що засоби захисту авторського права в мережі Інтернет нічим не відрізняється від традиційних способів захисту. Сутність порушень авторського права в мережі Інтернет така сама, і захист його від порушень здійснюється тими самими способами, передбаченими національним законодавством, у тому числі в судовому порядку в рамках цивільного, адміністративного чи кримінального провадження. Відмінність лише в тому, що простота копіювання та нематеріальна сутність об'єктів авторського права в мережі Інтернет не дозволяє просто вирішити проблему забезпечення доказів порушень авторського права. Тягар захисту авторських прав лежить, як правило, на самому авторі або праволодільці авторських прав, і вони, перш ніж розміщувати твір в мережі Інтернет, повинні завчасно робити деякі додаткові дії щодо захисту своїх авторських прав. Виявлене конкретне порушення авторських прав передбачає конкретні дії автора чи праволодільця із захисту, які передбачені чинним законодавством. Треба відзначити, що деякі дії з захисту, при порушенні авторських прав, пов'язані з використанням мережі Інтернет, значно складніші.

Одні автори ставлять питання про перегляд самої концепції авторського права, інші, навпаки, вважають, що у цьому немає необхідності. Щоб сформулювати аргументовану відповідь, необхідно докладно розглянути сам процес створення та споживання в даному середовищі інформаційного ресурсу, що є об'єктом інтелектуальної власності. Зазначений процес можна умовно розділити на кілька стадій, кожній з яких відповідає цілком певна правомочність, закріплена за праволодільцем Цивільним кодексом України:

1) праволодільць перетворює об'єкт інтелектуальної власності в електронно-цифрову форму, тобто записує його в пам'ять комп'ютера (право на відтворення твору);

2) праволодільць вміщує («завантажує») перетворений об'єкт інтелектуальної власності в деяку область Мережі – сайт, і в електронно-цифровому середовищі об'єкт стає частиною інформаційного ресурсу Мережі (право на доведення до загального відома);

3) провайдер Мережі надає користувачеві доступ до зазначеного сайту, тобто можливість споживання ресурсу (право розповсюдження твору);

4) користувач за бажання вибирає з ресурсу сайту конкретний об'єкт інтелектуальної власності, копіює («завантажує») його з Мережі на свій комп'ютер, і таким чином споживає ресурс, повертаючи йому форму вихідного об'єкта (право на відтворення); дана дія не буде вважатися правопорушенням лише у випадку, якщо об'єкт зберігається в єдиному екземплярі в особистих цілях;

5) користувач при бажанні розміщує об'єкт інтелектуальної власності на інший сайт, свій або чужий (порушення виключного права на доведення до загального відома, закріпленого за праволодільцем).

Наведений аналіз є переконливим доказом того факту, що всі маніпуляції з об'єктами авторського права в мережі Інтернет, підпадають під дію ЦК України, через те, що особливих винятків у сфері дії (зокре-

ма, для Інтернету) він не передбачає. Відсутність спеціального правового регулювання зовсім не означає, що на відносини в мережі Інтернет не поширюються загальні норми авторського і суміжних прав.

Отже, право на захист можна визначити як надану уповноваженій особі можливість застосування заходів правоохоронного характеру для відновлення її порушеного або оскаржуваного права.

Ключові слова: твір, мережа Інтернет, право володілець, авторські права, користувач, захист, інформаційний ресурс, сайт, відтворення твору, правопорушення, провайдер, автор, опублікування.

Key words: work, Internet, copyright, copyright, user, protection, information resource, site, reproduction of the work, offense, provider, author, publication.

МАЗУРЕНКО СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, доцент*

АВТОРСЬКЕ ПРАВО В СФЕРІ АРХІТЕКТУРИ

Архітектурна діяльність це складний процес, що включає створення архітектурного проекту, розробку проектної та робочої документації, реалізацію проекту у вигляді будівель, споруд тощо. У цьому деякі об'єкти, створені у процесі архітектурної діяльності, можуть охоронятися авторським правом (copyright) як твори.

У сфері архітектури до об'єктів, що охороняються авторським правом, можна віднести: безпосередньо будівлі, споруди, садово-паркові комплекси, інтер'єри, архітектурні проекти; креслення; зображення; макети (включаючи 3D); картки. При цьому такі об'єкти обов'язково повинні мати творчий характер (який передбачається, доки не доведено протилежне) і бути виражені в об'єктивній формі (креслення, будівля, макет).

Жодної спеціальної реєстрації таких об'єктів не потрібно, і вони охороняються з моменту їх створення. Також не потрібно новизни та оригінальності. Важливо знати, що право захищає лише форму висловлювання творчого задуму. При цьому ідеї, концепції, архітектурні задуми та рішення, що не втілені в об'єктивній формі, не підлягають правовому захисту.

Що це означає? По-перше, це означає, що якщо ваша задумка не була втілена в електронній формі в спеціалізованій програмі у вигляді проекту або на папері у формі креслення, то об'єкта, що охороняється, не виникло. По-друге, це означає, що закон не забороняє різним людям мати схожі ідеї та задуми та втілювати їх незалежно один від одного у подібній формі.